

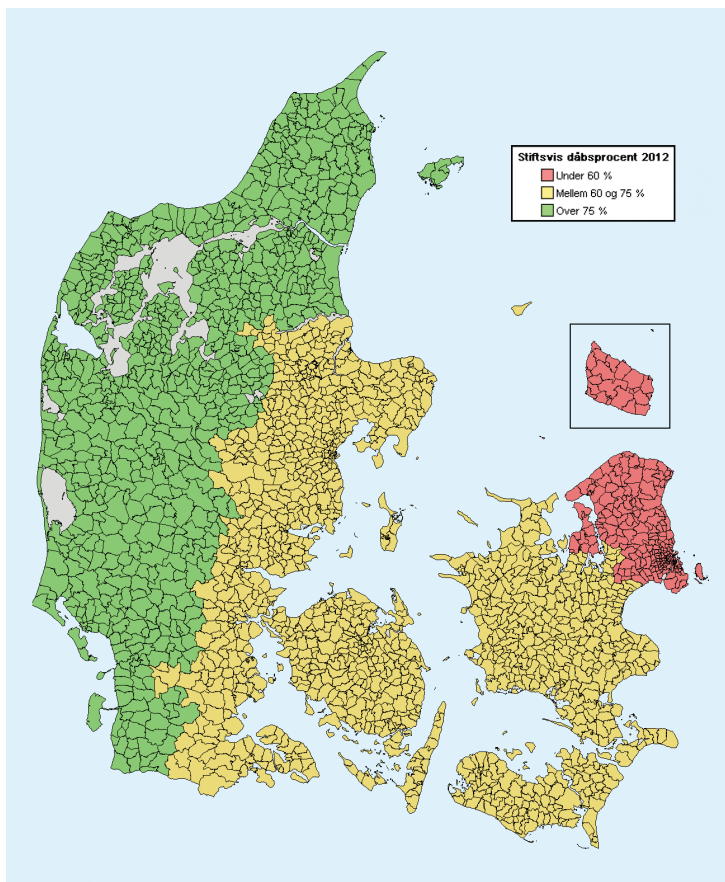
Udviklingen i dåbstal og lignende 1990-2014

Af Steen Marquard Rasmussen, sociolog i Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, 2015

Udviklingen i dåbstillene siden 1990

Denne tekst er alene en beskrivelse af dåbstillene, og da der overordnet set er tale om en faldende dåbsprocent gennem perioden, kan beskrivelsen med fordel følges op af analyser af årsagerne til denne udvikling.

Dåbsprocenterne på stiftsniveau i 2012

Figur 1: *Stiftsvis dåbsprocent 2012*

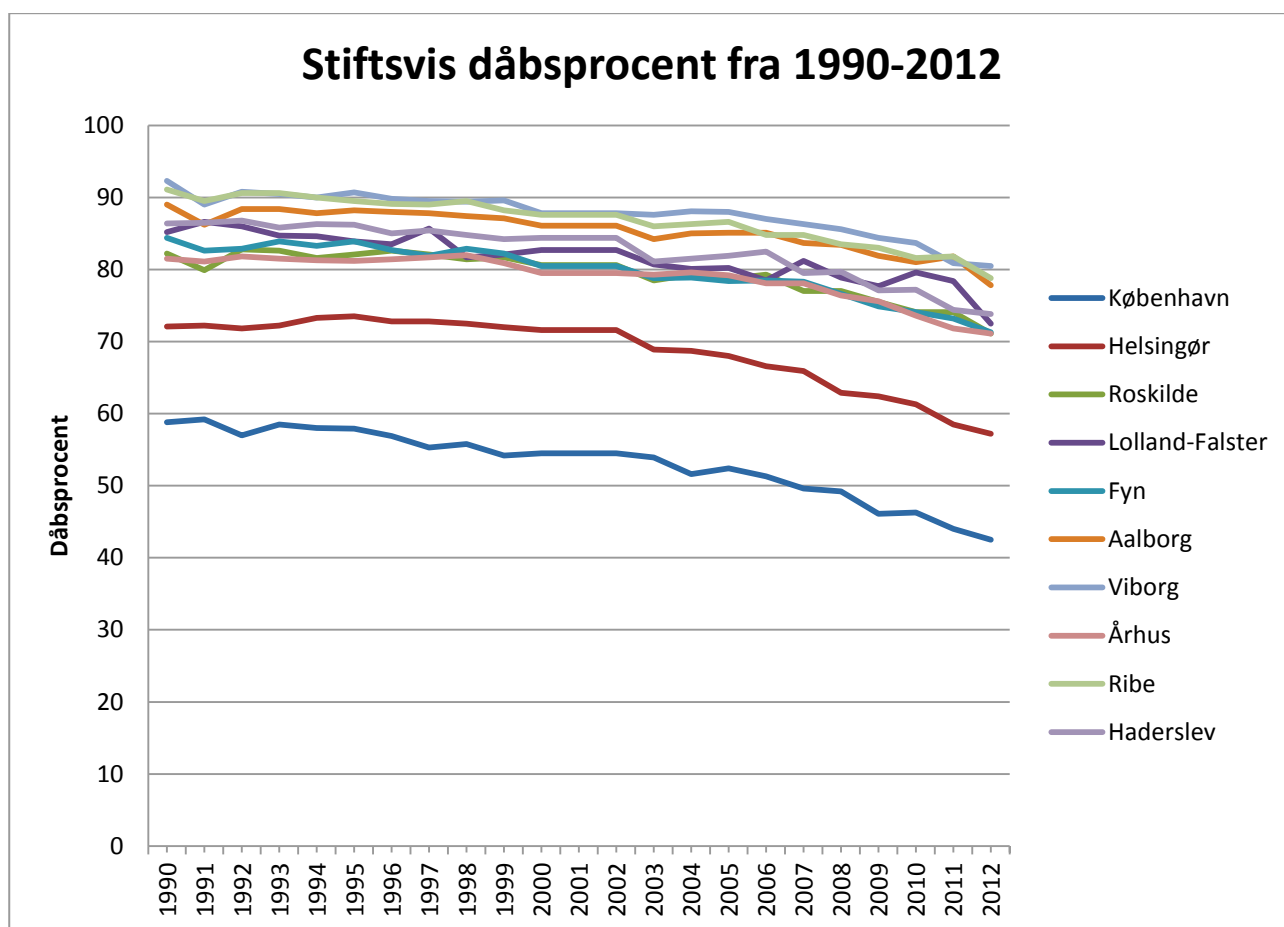
Kilde: Kirkeministeriet: www.km.dk/kirke/kirkestatistik/doebte/ [hentet 06.06.14]

Note: Selvom kortet viser de enkelte sogne, viser det ikke dåbsprocenterne på sogneniveau men opsummeret for hvert stift. Heraf følger, at alle sogne i det pågældende stift er registreret på sammen niveau. Derfor bliver Bornholm – formodentlig noget misvisende – markeret med rødt.

På dette overordnede stiftsniveau (jf. figurens note) tegner der sig et entydigt mønster i retning af, at dåbsprocenten falder i takt med, at man bevæger sig fra vest mod øst. Som vi skal se af Figur 4 nedenfor, ser billedet dog væsentligt anderledes ud, når vi foretager en nogenlunde lignende opgørelse på sogneniveau.

Dåbsprocenterne på stiftsniveau i 1990-2012

Den næste figur viser, hvordan dåbsprocenterne har udviklet sig i de enkelte stifter siden 1990:

Figur 2: Dåbsprocenterne på stiftsniveau 1990-2012

Kilde: Kirkeministeriet: www.km.dk/kirke/kirkestatistik/doebte/ [hentet 06.06.14]

Note: Da kirkeminister Tove Fergo i 2001 fandt det unødvendigt for folkekirken at lave statistiske opgørelser, så mangler tallene for 2001 og 2002. Disse årstal er i figuren anført med tallene for 2000.

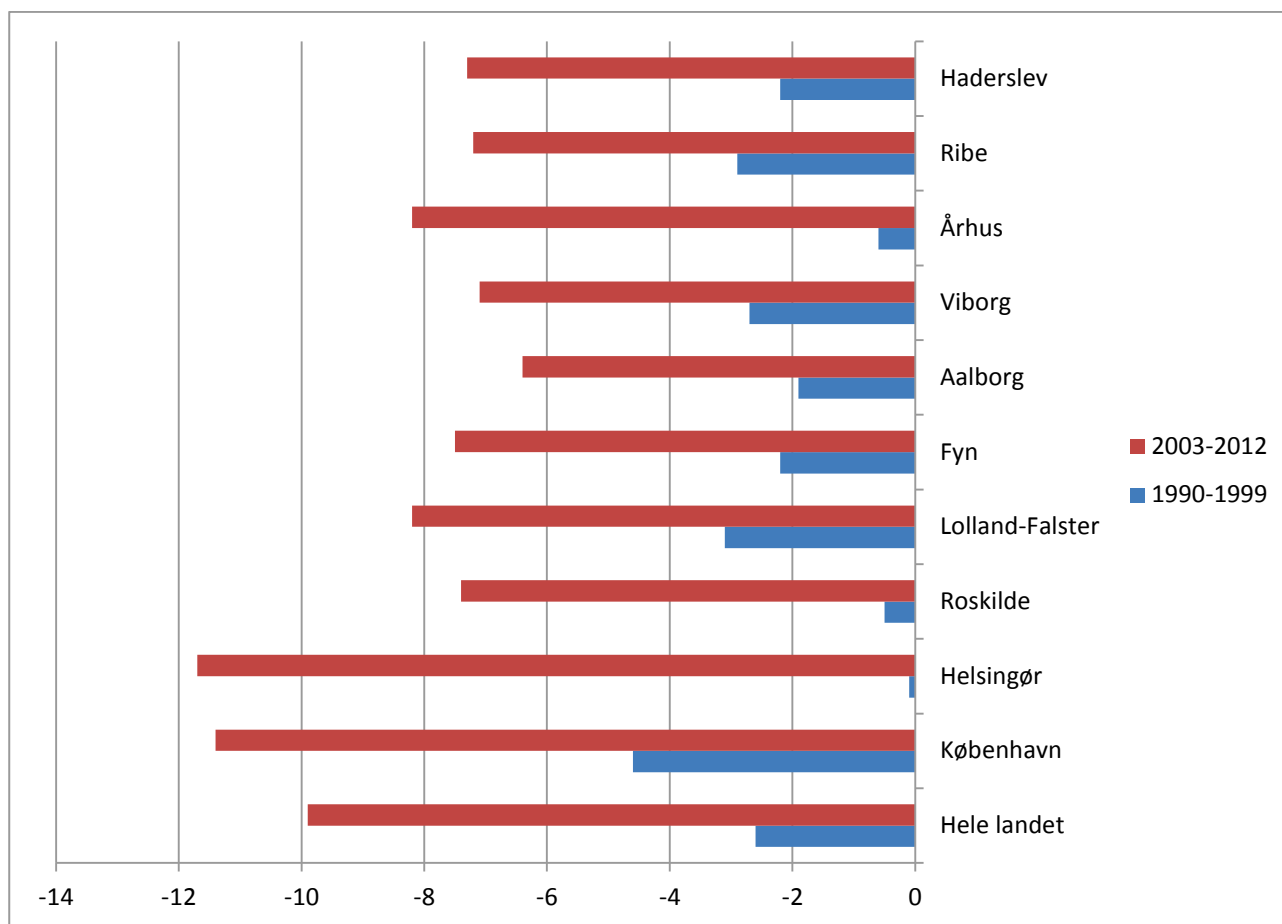
Figuren viser dels, at Københavns og Helsingør stifter skiller sig ud ved at ligge markant lavere end de øvrige stifter og dels, at der i alle tilfælde er tale om *faldende* dåbsprocenter.

En accelererende udvikling

Vi vil her se nærmere på den faldende udvikling ved at inddele perioden fra Figur 2 i to underperioder, nemlig 1990-1999 og 2003-2012.¹ For hver af de to ni-årige perioder er det beregnet, hvor mange procentpoint dåbsprocenten er vokset²:

¹ Begrundelsen for, at årene 2000-2002 ikke er med i denne omgang er dels det forhold, der blev nævnt i noten til Figur 2 og dels at den følgende sammenligning af de to perioder kun giver mening, når de er lige lange; – i dette tilfælde ni år.

² Da væksten er negativ, bliver værdierne negative.

Figur 3: Dåbsprocentens vækst for to perioder á 9 år

Kilde: Kirkeministeriet: www.km.dk/kirke/kirkestatistik/doebte/ [hentet 06.06.14]

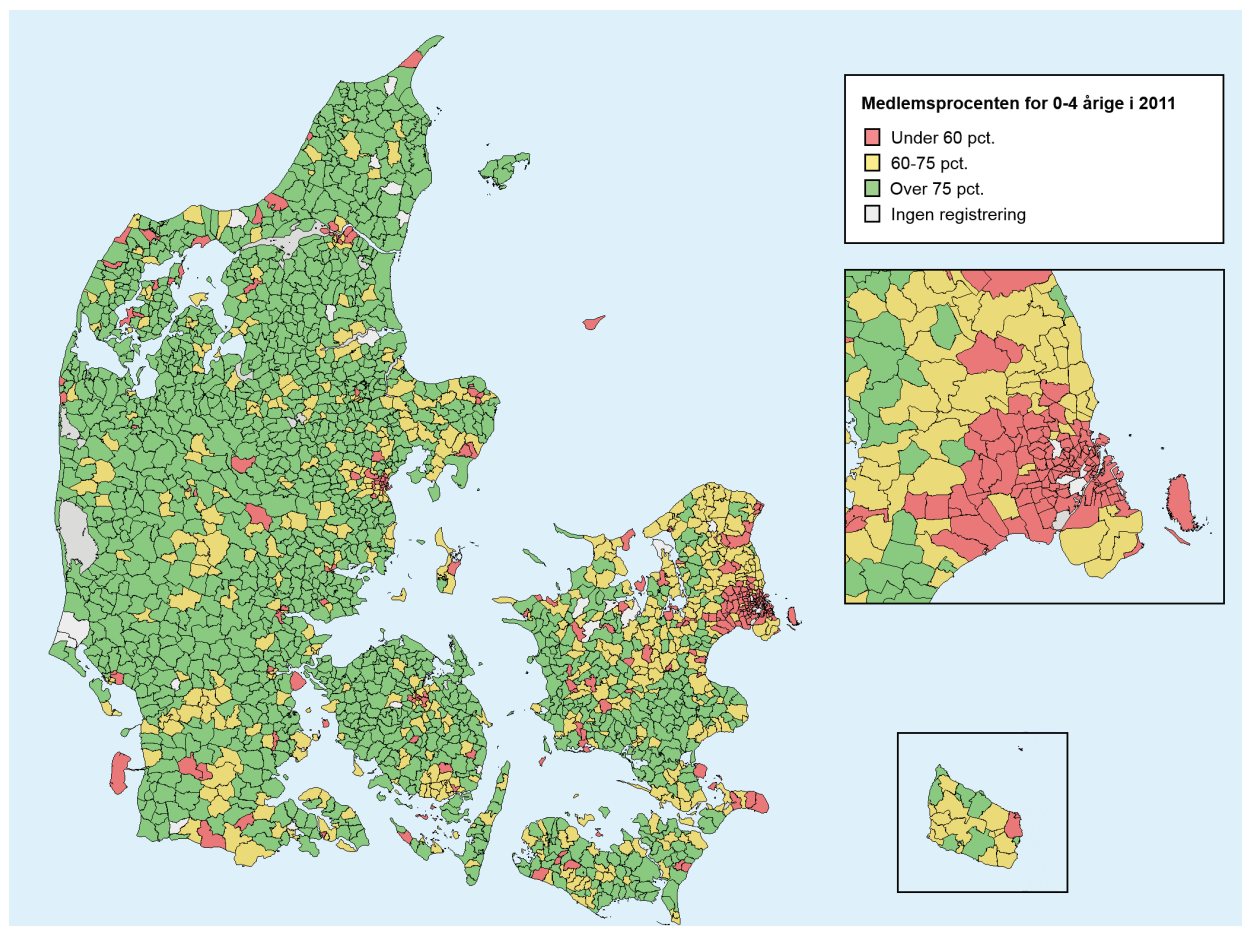
Vi ser, at alle vækstangivelser er negative, og da det for alle stifterne gælder, at den numeriske værdi af de røde søjler er større end de blås, kan vi konkludere, at dåbsprocenterne er faldet mere fra 2003 til 2012 end de gjorde fra 1990 til 1999. Det betyder, at de dåbsprocenterne har været inde i en *accelererende negativ udvikling*. Denne acceleration kan nærmere beskrives ved at beregne forholdet mellem den røde og den blå søjle. For hele landet gælder det således, at den røde søjle er 3,8 gange så stor som den blå. Dvs. at *dåbsprocenterne er faldet knap 4 gange så meget fra 2003 til 2012 som de gjorde fra 1990 til 1999*. Og den mindste acceleration finder vi i Københavns, Lolland-Falsters, Viborg og Ribe stifter.

Medlemsprocenten for 0-4 årige på sogneniveau i 2011

Vi forlader nu opgørelsen på stiftsniveau med det formål at se på den variation, der måtte være inden for de enkelte stifter. For at få flest mulige nuancer frem ønsker vi at belyse dåbsprocenterne helt nede på sogneniveau. Da dåbsprocenterne imidlertid ikke er tilgængelige for de enkelte sogne, må vi vælge at betragte en anden parameter, som heldigvis er tilgængelig i "kirkestatistikken", og som er en umiddelbart afledt konsekvens heraf, nemlig andelen af de 0 til 4 årige, der er medlemmer af folkekirken.³

³ Grunden til, at medlemsprocenten for 0-4 årige er umiddelbart afledt af dåbsprocenten er, at antallet af voksendåb er aldeles minimalt i Danmark.

Den følgende figur viser disse andele med de samme farver og kategoriinddelinger, som blev benyttet i Figur 1, der viste dåbsprocenterne på stiftsniveau, hvorfor det giver god mening at sammenligne de to figurer:⁴

Figur 4: Medlemsprocenten for 0-4 årige i 2011

Kilde: Den digitale arbejdsplads' "Kirkestatistik", tabel KMSTA8

Vi genkender her tendensen fra Figur 1 til en faldende tendens i medlemsniveauet fra vest mod øst, men ser samtidig, at variationerne indenfor stifterne i høj grad er urbaniseringsbestemt: Bornholm er nu ikke længere entydigt rødt, hvorimod byerne Aarhus og Odense nu er blevet røde, hvor de opgjort på stiftsniveau blev løftet op i det gule felt pga. de mange landsogne, som modsvarende blev sænket fra grønt til gult pga. de to store byer.

Medlemsprocenten for de 0-4 årige danskere efter urbaniseringsgrad

Som det fremgår af note 2 i den følgende tabel, har jeg valgt at vise, hvordan denne medlemsprocent varierer med urbaniseringsgraden for de 0-4 årige med dansk oprindelse:

⁴ Desværre er de to figurer ikke fra det samme år som følge af, at "kirkestatistikken" kun bliver opdateret med uregelmæssige mellemrum, men der er dog kun ét enkelt års forskel på de to opgørelser.

Tabel 1: Medlemmer af folkekirken blandt 0-4 årige med dansk oprindelse 2004-2014

A: Sognets urbaniseringsgrad ¹⁾ pr. 1/1 2014	B: Medlemsprocent for 0-4 årige danskere ²⁾				Ændring i procentpoint fra 2004-2014
	2004	2008	2011	2014	
Byer < 200 indbyggere	90,9	89,3	87,0	81,8	-9,1
Byer med 200-499 indbyggere	87,6	85,1	83,9	82,2	-5,4
Byer med 500-999 indbyggere	87,1	84,5	83,2	82,0	-5,1
Byer med 1.000-1.999 indbyggere	86,0	84,1	83,0	81,5	-4,5
Byer med 2.000-4.999 indbyggere	86,5	84,2	82,8	81,1	-5,4
Byer med 5.000-9.999 indbyggere	85,9	83,5	82,5	80,9	-5,0
Byer med 10.000-19.999 indbyggere	82,7	79,9	78,2	75,7	-7,0
Byer med 20.000-29.999 indbyggere	82,9	80,5	78,0	76,3	-6,6
Byer med 30.000-39.999 indbyggere	82,3	79,0	76,3	74,1	-8,2
Byer med 40.000-49.999 indbyggere	79,9	77,2	75,5	72,4	-7,5
Byer med 50.000-99.999 indbyggere	84,9	83,1	81,3	78,4	-6,5
Byer 100.000+ indbyggere bortset fra hovedstadsområdet	79,0	74,7	72,0	68,5	-10,5
Hovedstadsområdet	66,7	61,5	56,8	51,6	-15,1
Hele landet	80,3	77,3	74,4	71,3	-9,0

Kilde A: Danmarks Statistik oktober 2014

Kilde B: Danmarks Statistik: "Kirkestatistikken", tabel KMSTA11, 2004-2014

Note 1) Sognets urbaniseringsgrad er bestemt af antallet af indbyggere i den største by i sognet. Inddelingen af Danmarks sogne efter urbaniseringsgrad er blevet udviklet i et samarbejde mellem Landsforeningen af Menighedsråd og Danmarks Statistik og blev første gang anvendt 1992 og er blevet ajourført i 1996, 2000, 2004, 2008 og 2014. Den operationelle definition er bestemt således: "Urbaniseringsgraden defineres ud fra den største by, der rækker ind i sognet, der er altså tale om en delmængde af byen liggende i sognet."

Den her anførte urbaniseringsgrad er bestemt pr. 1/1 2014, hvilket indebærer, at den er tilbageført til årene 2004 og 2008. Tabellen viser derfor den ændring i medlemsprocenten, der siden 2004 har fundet sted i de sogne, der i 2014 havde den anførte urbaniseringsgrad.

Note 2) Beregningen bygger på tal for den danske befolkning, når der ses bort fra indvandrere og efterkommere af disse. Det er fristende at kalde denne gruppe for etniske danskere, men det behøver strengt taget ikke at være tilfældet, da etnisk tilhørsforhold er et kulturbegreb, mens kategorien 'dansk oprindelse' handler om en kombination af fødested og statsborgerskab, jf. denne definition: "Befolkningen i Danmark kan opdeles i dansk oprindelse, indvandrere og efterkommere. En person har dansk oprindelse, hvis vedkommende har mindst en forælder, som både er født i Danmark og har dansk statsborgerskab. Det har hverken indvandrere eller efterkommere. Forskellen mellem de to grupper er, at indvandrere er født i udlandet, mens efterkommere er født i Danmark." (Nyt fra Danmarks Statistik nr. 231, den 1. maj 2014, s. 2). Af definitionen følger, at en førstegenerations indvandrer ikke kan have dansk oprindelse, da begge dennes forældre er født i udlandet. En andengenerationsindvandrer kan have dansk oprindelse, hvis den ene af forældrene er etnisk dansker, mens en tredjegenerationsindvandrer kan have dansk oprindelse, selvom begge forældre ikke er etniske danskere men f.eks. indere. Dette er tilfældet, hvis det gælder, at den ene af disse er en andengenerationsindvandrer, der har fået dansk statsborgerskab.

For 2011 ser vi en næsten entydig sammenhæng i retning af, at de 0-4 åriges medlemsprocent falder i takt med sognenes stigende urbaniseringsgrad. Eneste undtagelse er sognene i byer med 50.000 – 99.999

indbyggere', som består af de større jyske byer Kolding, Vejle, Horsens, Esbjerg og Randers. Helt så entydigt er mønstret ikke for de øvrige år, men tendensen er dog den samme.

Som det fremgår af tabellens note 2, så er indvandrerne og deres efterkommere ikke medtaget i tabellen. Begrundelsen for dette er, at denne gruppes størrelse også varierer med urbaniseringsgraden på den måde, at deres andel af befolkningen er stigende med stigende urbanisering. Og da hovedparten af denne gruppe er muslimer, ville denne gruppe i sig selv kunne forklare en del af faldet i medlemsprocenten med stigende urbanisering, selvom denne del af faldet ikke er en direkte følge af selve urbaniseringen. Det er altså for at vise urbaniseringens selvstændige⁵ indflydelse på medlemsprocenten blandt de 0-4 årige, at indvandrerne og deres efterkommere ikke er medtaget. Det følger dog af definitionen af personer med dansk oprindelse fra tabellens note 2, at det ikke er muligt ud fra tallene at vise udviklingen alene for de etniske danskere, da også f.eks. tredjegerationsindvandrere i muslimske miljøer kan have dansk oprindelse.

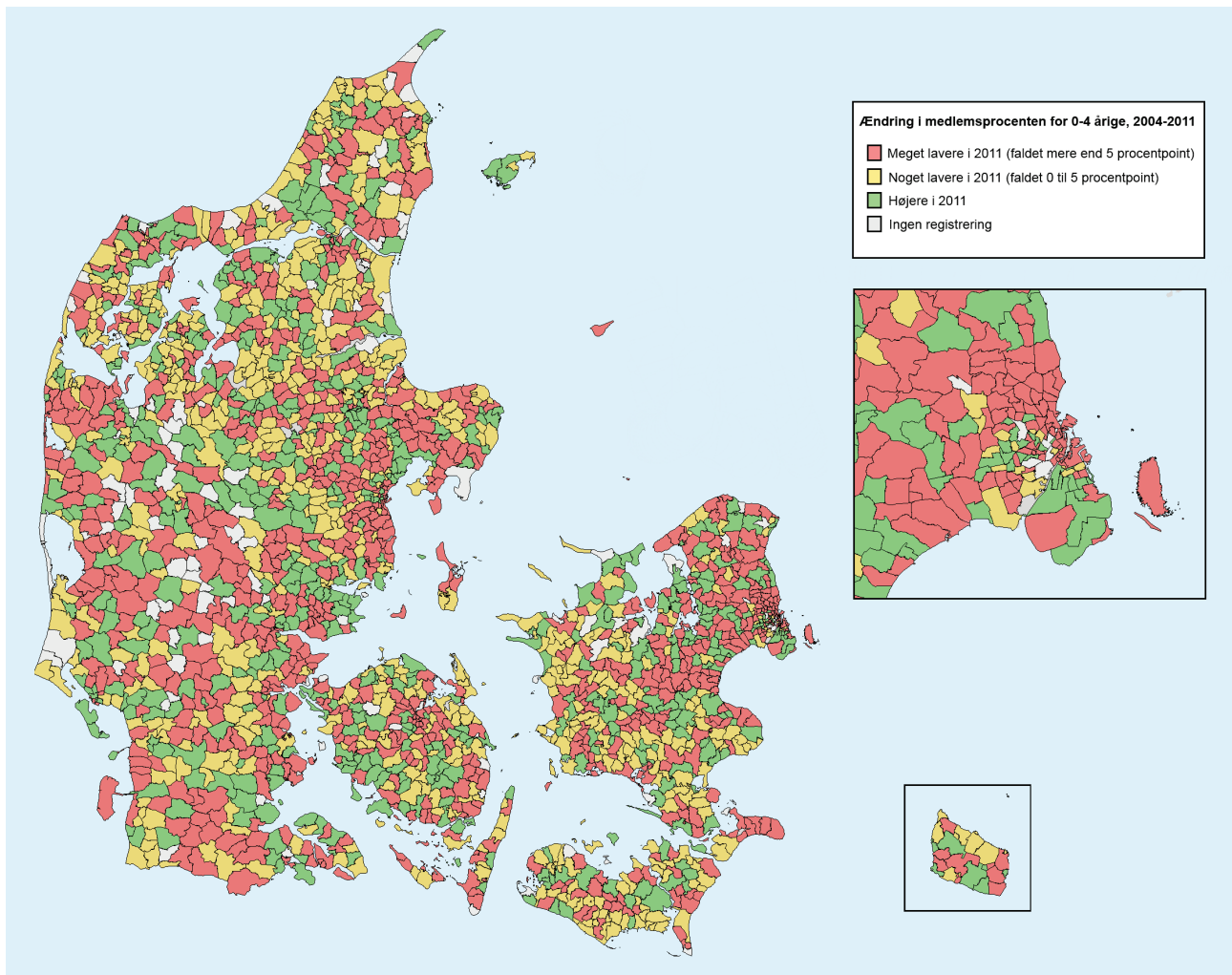
Af kolonnen yderst til højre ser vi dels, at medlemsprocenten siden 2004 er faldet for alle urbaniseringsgrader og dels, at faldet er størst i de største byer, som allerede i 2004 lå lavest. Det er dog bemærkelsesværdigt, at faldet også er meget stort i byerne med under 200 indbyggere; – der er her tale om det tredjestørste fald i procentpoint fra 2004 til 2014.

Ændring i medlemsprocenten for 0-4 årige på sogneniveau i 2004-2011

Vi skal nu se nærmere på, hvordan medlemsprocenten for de 0 til 4 årige *har ændret sig* fra 2004 til 2011, når den opgøres på sogneniveau.⁶

⁵ For at vise dette, er det strengt taget også nødvendigt at tage højde for andre forhold som kan have en selvstændig indflydelse på medlemsprocenten som for eksempel, at uddannelsesniveaet og indkomsterne også vokser med stigende urbanisering. Disse yderligere forhold er der ikke kontrolleret for i Tabel 4.

⁶ Det har ikke været muligt at benytte de samme årstal, som blev anvendt i Figur 3, da "kirkestatistikken" ikke går længere tilbage end til 2004, og tallene for 2014 forelå ikke, da beregningerne til dette afsnit blev foretaget.

Figur 5: Ændring i medlemsprocenten for 0-4 årige, 2004-2011

Kilde: Den digitale arbejdsplads "Kirkestatistik", tabel KMSTA8. Da der imidlertid er fejl i denne tabel for 2004 (registreret og indberettet den 12. juni 2014), bygger tallene for dette år på egne beregninger fra tabel KMSTA11.

Figuren viser styrken og retningen i *ændringerne* af de 0 til 4 riges medlemsprocent fra 2004 til 2011, og det er påfaldende, at det **ikke** er sådan, at sogne med en lav andel af folkekirkemedlemmer blandt de 0 til 4 årige i 2004 også er der, hvor der *fortsat* er det største fald i den efterfølgende periode fra 2004 til 2011. Faktisk ser vi, at *der er en del sogne i Københavns og Helsingør stifter* (som jo havde de laveste dåbsprocenter, jf. Figur 2), som har haft en stigende medlemsandel blandt de 0 til 4 årige siden 2004.